

SLOVENSKI

Poročevallec

Izdaja časopisno-založniško podjetje SZDL «Nas tisk» / Direktori: Radi Jančuba / Odgovorni urednik: Sergej Vošnjak / Tiska: tiskarna «Slov» / Poročevallec / Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 5, telefon 23-522 do 23-526 / Uprava: Ljubljana, Tomšičeva 5/II, telefon 23-522 do 23-526 / Oglasi: oddelci: Ljubljana, Kardeljeva ulica 6, telefon 21-896, za ljubljanske naročnike 20-463, za zunanje 21-832 / Poštni predal 29 / Tekoči račun Narodne banke 601-Te-163 / Mesečna naročnina 200 din

DELO ODBOROV ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE

Za izpolnitev plana

v elektrogospodarstvu bi bili potrebni posebni ukrepi

Razprava na tretji seji odbora za gospodarstvo zveznega zbora

Beograd, 13. febr. V nadaljevanju razprave o predlogu zveznega družbenega plana za leto 1954 je odbor za gospodarstvo zveznega zbora razpravljal o proizvodnji električne energije, ki naj bi se letos povečala za 14 odstotkov.

Takoj na začetku se je ljudski poslanec Marjan Brečelj glede na sedanje stanje v proizvodnji elektro-energije in na začetek obratovanja novih industrijskih objektov izrazil mišljenje, da bi v naši politiki investicij za proizvodnjo električne energije morali iti na poseben režim. »Predlagam,« je dejal, da se prouči vprašanje, ali ne bi bilo potrebno odpreti določena sredstva iz splošnega kreditnega fonda kot sredstva za izgraditev naših elektrogospodarskih objektov. Ljudski poslanec Marjan Cvetkovič pa je dejal, da bi pri izgradnji hidroelektrarn morali uporabiti sistem financiranja brez kreditov, to je drugačen, kakor velja za industrijo. Predsednik odbora Milentije Popović je izjavil, da bo verjetno potrebno, da se odboru predloži poročilo, da bi lahko nato sprejel svoje stališče. Če se bo pokazalo potrebno, naj bi se sistem kreditiranja za elektro-gospodarstvo spremenil.

Ljudski poslanec Radivo Davidović je zabil, da se mu boljše razlogi, zaradi katerih se v predlogu plana predvidevajo različne cene za električno energijo. Dejalo je, da so na ta način industrijski potrošniki v zelo neenakopravnem ekonomskem položaju, ker dobivajo eni cenejšo energijo, drugi pa dražjo.

Ko je na to vprašanje odgovoril, je predstavnik zveznega zbora za planiranje poudaril, da danes pri nas še nimamo povezanega elektro-sistema in da vsako elektrogospodarstvo kot samostojno prodaja elektriko. Če bi šli na to, da bi imeli pri vseh elektrarnah isto ceno, potem tukaj ekonomski razlogi ne bi bili upoštevani. Narodni poslanec Davidović je dejal, da bi se lahko uvedel sistem enotne cene s tem, da bi razlika med cenami v posameznih republikah ali v posameznih sistemih šla v splošni državni fond za graditev novih virov električne energije. Na ta način bi bilo vpra-

Sredi marca bo IV. plenum CK ZKJ

Zagreb, 13. febr. Kot je bilo sklenjeno na III. izrednem plenumu, bo v sredini marca IV. plenum Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije. Na plenumu bodo predstrelali organizacijska vprašanja. Kakor je zvedela agencija Tanjug, bo imel na plenumu referat o organizacijskih vprašanjih sekretar izvršnega komiteja ZKJ tov. Aleksander Ranković.

Razstava o prvi srbski vstaji

Beograd, 13. febr. V poslopu izvršnega sveta Srbije bodo odprli v začetku marca razstavo o prvi srbski vstaji, ki jo bodo pozneje prenesli v Milošev konak na Topčiderju. Na razstavi bo med drugim razstavljeno Karadžrdjevo orožje, puška, ki je še danes uporabna, njegov jatagan, dve pištoli in n.ž. nadalje posebna Kradrdrdjeva zastava ter paradna in delovna obleka, slika iz l. 1808 in razni drugi zgodovinski predmeti. Razstavljena bo tudi zastava vstahev, kakor tudi zastave posameznih vojvod in več zastav odredov, nadalje sabilja Stojana Čupića, puška hajduka Veljka, pečati iz vstaje leta 1804 in drugo. Vojasni muzej je med drugim pripravil tudi maketo bitke na Mišari leta 1806, ko so uporniki porazili turško vojsko. Razstavljenih je tudi več slik raznih voditeljev vstaje, slika zbora v Orašcu, bitke na Ravnju in Čegru ter razno drugo gradivo iz te dobe.

šanje rente in boljših pogojev rešeno tako, da bi renta pripadala celotni skupnosti.

Milentije Popović je pripomnil, da je njegovo osebno mišljenje, da bi moral iti razvoj v smeri enotne tarife v vsej državi. Dejalo pa je, da če gledamo proizvodnjo električne energije kot proizvodnjo, ki se odvija v posameznih podjetjih, pridemo do tega, da je potrebno tudi določena razlika v tarifah. Na koncu je dejal, da bo treba to vprašanje proučiti in bi v letu 1955 začeli z izenačevanjem tarif in če bo to mogoče bi uvedli tudi enotno tarifo.

Na tem vprašanju so se zadržali zlasti poslanci iz Bosne in Hercegovine, ko so razpravljali o tem, ali bodo letos do-

končane hidrocentrale Jajce, Jablanica in Una. Poslanec Šefket Maglajić je posebno poudaril potrebo, da se drže roki, ki so predvideni za dograditev posameznih hidrocentral, sklicujoč se na poročilo iz Jablanice, da »Rade Končar« ne dobavlja opreme v postavljenih rokih. O tem vprašanju se je oglasil k besedi tudi ljudski poslanec Ljubo Babić, ki je govoril, da bi bilo treba uvesti posebne ukrepe v borbi za najučinkovitejše izkoriščanje tako fondov elektro-energije kakor tudi oskrbovanje gospodarstva z elektro-energijo kot ključnim vprašanjem v borbi za plan. Dejalo je, da obstaja vrsta možnosti, da se poslužujemo tudi določenih instrumentov, ki jih imenujemo administrativne in ki niso v nobenem primeru odveč, če gre za zadovoljevanje potreb v gospodarstvu, ki so važne in nujne.

Ko je govoril o ukrepih za zagotovitev zadostnih količin električne energije, je Marjan Brečelj dejal, da naj bi odbor za gospodarstvo pripravil regraditve manjših elektrarn, za kar na odvajajo posebna sredstva pod poveljnimi pogoji.

V triturni razpravi o problemih elektro-gospodarstva je bilo postavljenih še vrsta vprašanj. Ljudski poslanec Marjan Brečelj je prosil zvezni izvršni svet in zavod za planiranje, da bi predložila poročilo o investicijah v elektro-gospodarstvu na račun Organizacije združenih narodov. Te investicije naj bi se vključile v celotno našo politiko izgradnje in zboljšanja proizvodnje elektro-energije v Jugoslaviji.

Odbor za gospodarstvo zveznega zbora bo nadaljeval z delom v ponedeljek dopoldne.

O investicijah za povečanje kmetijske proizvodnje

Razprava na tretji seji odbora za gospodarstvo zveznega zbora proizvajalcev

Beograd, 13. febr. Člani odbora za gospodarstvo zveznega proizvajalcev zvezne ljudske skupšine so na današnji seji najprej poslušali poročilo poverjenika zveznega izvršnega sveta Miluna Ivanovića, ki je svetnik zavoda za planiranje.

Milun Ivanović je članom odbora razložil bistvo orientacije v programu pospeševanja kmetijstva ter vprašanje tehnične osnove za uresničenje desetletnega načrta. Zadržal se je na bistvenih elementih pospeševanja kmetijstva med katerimi sta problem mehanizacije in problem melioracij na prvem mestu. Za namakanja bodo morala bolj skrbeti lokalne skupnosti in zadrude. Mehanizacija ravno tako spada med temelje desetletnega načrta pospeševanja kmetijske proizvodnje. V zvezi s tem je Milun Ivanović opozoril ljudske poslance člane tega odbora, da še ne bomo mogli tako kmalu stopiti z velikimi koraki na pot mehanizacije našega kmetijstva. Posebej se je dotaknil problema transportnih sredstev ter dejal, da moramo imeti pred očmi predvsem to, da odpade 60 odstotkov opravil v našem kmetijstvu na transport in da ravno zato dobiva ta problem poseben pomen.

Razprava se je sukala v glavnem okoli naslednjih vprašanj: ali so sredstva, ki so določena v predlogu družbenega plana zadostna za kmetijstvo; v kaj je treba v prvi vrsti investirati; nadalje okoli problema politike cen, vprašanja kmetijskih posestev in njihovega položaja po uvedbi novih instrumentov plana, položaj delovne sile v luči socialnih dajatev, vprašanje znanstvenih ustanov v kmetijstvu, strokovne kmetijske literature itd.

Ljudski poslanec Dušan Sekić, ki se je tudi oglasil k besedi v vrsti članov tega odbora, je med drugim izrazil mnenje, da je v predlogu družbenega plana premalo prišlo do izraza potreba hitrejšega razvoja kmetijstva. Postavil se je na stališče, da bi morala biti politika investicij v kmetijstvu svobodnejša. Investirati je treba, je poudaril Sekić, tja, od koder se nam bodo pričel sredstva najhitreje vracati.

Ko je poverjenik izvršnega sveta Milun Ivanović odgovorjal na vprašanja, ki so jil postavljali ljudski poslanci člani odbora za gospodarstvo zveznega proizvajalcev, se je naprej dotaknil problema dotacij in subvencij kmetijskim ustanovam. Dejalo je, da je vprašanje teh dotacij povezano z vprašanjem proračunskih investicij in da so to v dosedanjem sistemu reševale republike. Povedal je članom odbora, da je bilo lani investirano iz republiških in okrajnih proračunov več kot 6

in po milijard dinarjev v razne ustanove in melioracije.

Kar se tiče problema socialnega zavarovanja sezonskih delavcev na državnih kmetijskih posestvih je res, da je treba za njih plačati 10 odstotkov, in da je bil namen tega ta, da bi se najemalo le sezonske delavce. Izrazil je mnenje, da ni nevarnosti, da bi se zaradi teh desetih odstotkov preusmeril od najemanja redne delovne sile izključno na sezonsko delovno silo. Na tistih posestvih, kjer sistem samoupravljanja pravil-

no funkcionira, je dejal Ivanović, tam ta nevarnost ne more biti tako velika. Pripomnil pa je, da to vprašanje še ni rešeno in da se z njim še vedno ukvarjajo strokovnjaki.

Milun Ivanović je tudi dejal, da v sedanjih pogojih ne vidi možnosti večjega odvajanja novih sredstev za kmetijstvo. Kar pa se tiče izgub, ki so jih imela državna kmetijska posestva, je izrazil upanje, da se bo v bodočnosti pokazal celo dobiček pri večjem številu kmetijskih posestev brez spreminjanja planskih instrumentov.

Odbor bo nadaljeval z razpravo v ponedeljek.

Stalna konferenca univerz

bo skrbela za čim tesnejše sodelovanje med vsemi univerzami in visokimi šolami v državi — V njej bo sodelovala tudi Zveza študentov Jugoslavije

Beograd, 13. febr. Danes se je začela prva konferenca jugoslovanskih univerz, na kateri bodo zastopniki univerz in visokih šol iz vse države zavezali stališče do splošnih vprašanj na naših univerzah. Na dnevnem redu so vprašanja boljše sodelovanja univerz in visokih šol in družbeno upravljanje teh ustanov, dalje vprašanja, ki so zvezana s poukom in znanstvenim delom, poglobljanje zveze z univerzami v tujini in nekatera vprašanja študentov.

Ko je začel konferenco, je rektor beografske univerze dr. Vukić Mičović dejal med drugim; da so univerzitetni profesorji že davno govorili o sodelovanju med našimi univerzami in visokimi šolami. Potreba po takim sodelovanju se nam vsiljuje sama po sebi, ker je smoter vseh univerz in visokih šol doma in v tujini več ali manj enak. Odtoda tudi mednarodno združenje univerz, v katerem je včlanjena večina univerz in visokih šol na svetu. Zato je tembolj potrebno čim tesnejše sodelovanje med univerzami in visokimi šolami v državi kot je naša. Poslanstvo univerz je ne le, da goje znanost in vzgajajo univerzitetno kvalificirane strokovnjake, pač pa da s pomočjo znanosti in v osebnih stikih še

Seja izvršnega sveta Hrvatske

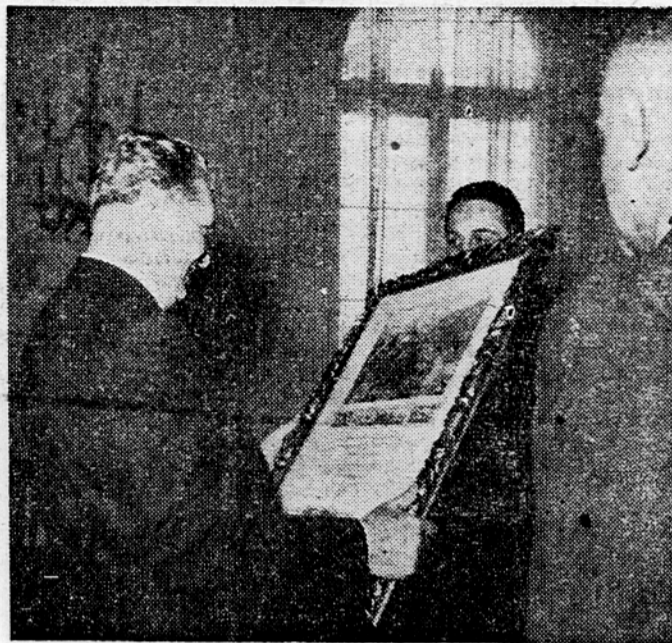
Zagreb, 13. febr. Danes je bila v Zagrebu seja izvršnega sveta Hrvatske. Razpravljal je o družbenem načrtu in proračunu Hrvatske za leto 1954. Obravnavali so predvsem vprašanje investicij na Hrvatskem. Zivahna je bila tudi diskusija o družbenem planu, ki pa se bo nadaljevala prihodnji teden.

bolj trjujejo bratstvo in enotnost naših narodov.

Po daljši razpravi je bilo sklenjeno, naj se konferenca univerz ustanovi kot stalna oblika sodelovanja univerz in visokih šol v naši državi. Seštanski naj bi bili redno na začetku vsakega šolskega leta. Konferenca naj bi zavzela enotno stališče glede vseh splošnih vprašanj, nanašajočih se na delo univerz in visokih šol. Stalno konferenco univerz naj sestavljajo zastopniki univerz in visokih šol iz vse države ter zastopniki centralnega odbora Zveze študentov Jugoslavije. Posle konference bo od ene do druge seje opravljala univerza, na sedežu katere je bila zadnja konferenca. Na popoldanskem zasedanju se je začela razprava o družbenem upravljanju univerz in visokih šol.

Varnostni ukrepi zoper poplave

Sarajevo, 13. febr. Na vseh večjih rekah v Bosni in Hercegovini, predvsem pa na Savi bo po mnenju strokovnjakov prišlo v prihodnjih dneh do naglega talenja ledu, kar bi utegnilo povzročiti nevarnost za mostove pri Gradcu, Bosanskem Brodu, Samcu in drugod. Da bi se ta nevarnost preprečila, so izdelali načrt varnostnih ukrepov. V vseh krajih ob Savi je proglašena izredna pripravljenost. Vse prebivalstvo mora sodelovati pri obrambnih ukrepih. Pri Slavonskem Brodu je bil ustanovljen poseben štab, ki bo vodil vse varnostne ukrepe. Okrog velikih mostov so led že razbili, da bi se ne nakopili. Pri tem sodelujejo tudi enote JLA.

Zastopstvo mestnega ljudskega odbora v Kamniku je izročilo predsedniku republike maršalu Titu diplomu o imenovanju za častnega meščana

RAZPRAVA O TRETJI TOČKI BERLINSKE KONFERENCE

Zahodne države odločno odklonile predlog Molotova

Dulles pozval sovjetsko delegacijo, naj umakne svoj predlog za rešitev avstrijskega vprašanja — Bidault in Eden prav tako pozvala sovjetskega predstavnika, naj pokreže dobro voljo in razpravlja o avstrijskem vprašanju na temelju zahodnega predloga

Berlin, 13. febr. (Tanjug) Zadnji sestanek v tretjem tednu berlinske konference se je začel danes ob 15. uri. Predsedoval je britanski zunanji minister Eden. Ministri štirih velesil so danes nadaljevali debato o avstrijski državni pogodbi in povedali svoje mnenje glede stališča sovjetske delegacije, ki ga je včeraj orisal Molotov.

Berlin, 13. febr. Posebni dopisnik Tanjuga poroča: Ameriški minister za zunanje zadeve Foster Dulles je odklonil danes predlog, ki jih je podal včeraj sovjetski minister za zunanje zadeve g. Molotov za rešitev av-

J. F. Dulles

strijskega vprašanja. Hkrati je pozval sovjetsko delegacijo, naj umakne svoj predlog, češ da bi sprejete sovjetske predloge pomenilo vrnitev na razmere v času, ko je Hitler ogrožal obstoj Avstrije. Če bo sovjetska delegacija to storila, se bomo

lahko v kratkem, ne šele v 3 mesecih, kakor je predlagal Molotov, sporazumeli glede mirovne pogodbe z Avstrijo.

Na Molotovovo zahtevo, da morajo štiri velesile urediti tržaško vprašanje, je Dulles dejal, da ni sprejemljiva za ZDA, Vsekakor pa tržaško vprašanje ni v ničemer povezano z avstrijskim vprašanjem, je dejal. Ko je razložil svoje stališče, je ameriški minister za zunanje zadeve dejal, da bi predlogi Molotova do temelja spremenili položaj, ki mu je podlaga moskovska deklaracija iz leta 1943, ko so velesile sklenile ustanoviti neodvisno in svobodno Avstrijo. V okviru moskovske deklaracije je bil napravljen 1949 načrt avstrijske državne pogodbe in je ostalo samo še členov, o katerih se tedaj niso sporazumeli. Dulles je izrazil prepričanje, da bi se štiri velesile z malo dobre volje lahko sporazumele o teh petih sporah členih.

Postavljati podpis mirovne pogodbe z Nemčijo kot pogoj za avstrijsko državno pogodbo, bi se reklo olložiti rešitev avstrijskega vprašanja za nedoločeno čas, če upoštevamo, da je Sovjetska zveza odklonila sklenitev mirovne pogodbe z Nemčijo. Če bi sprejeli sovjetski predlog, bi morali poleg tega

Delavci zopet na tržaških ulicah

Trst, 13. febr. (Po tel.) »Mi smo iz barak v ladjedelnicah je bilo napisano na transparentu, ki so ga danes nosili brezposelni delavci na čelu sprevoča po tržaških ulicah. Poleg tega so nosili še druge napise, s katerimi so pozivali delovno ljudstvo na enotno borbo za delo in kruh in opozarjali na krizo v ladjedelnicah, ki je v polnem razmahu. Tiho in disciplinirano so demonstrirali delavci po ulicah Trsta. Neposredni vzrok demonstracij je bilo vprašanje števila delavcev v izven produkcije v ladjedelnicah.

Ze sam potek demonstracij kaže, da so nastale, kot dosedanja spontano in da je glavni povod naraščajoča kriza. Tako so prišli delavci iz ladjedelnic v februarju že drugič na tržaške ulice in s tem pokazali, da so siti vseh mogočih obljub, s katerimi jih skušajo iredentisti uspasvati.

Višo to bile velike demonstracije, kakršne so bile po drugi svetovni vojni do leta 1947, ko so se tržaške ulice tre-

se, ko je tržaško delavstvo kot mogočna reka privrelo v mesto. Danes jih je bilo mogoče okrog 300-400, toda to so bili delavci iz barak, ki dobivajo plačo samo za štirideset ur tedensko. Kljub temu je to prava podoba delavskega Trsta, predstavljali so resnični delavski glas, upor proti krivici, predstavljali so tudi tisoče in tisoče brezposelnih, ki jih združuje enotna borba za delo in kruh, četudi jih ni bilo na ulicah.

Te ponovne spontane demonstracije delavcev iz barak, ki dokazujejo enotno borbo, so izraz spontane želje delavcev. Ne čakati, kakor žele iredentisti, da pripelje barka v mirne vode in da se zamaše delavcem usta, temveč v borbo z odločnimi akcijami.

Delavci so bili disciplinirani in ni prišlo do nobenih incidentov. Sprevod je spremljal precej policije peš in na kamionih. Policija je tudi zastražila direktno Združenih jadranskih ladjedelnic in urad za delo na trgu Oberbank. S. Lenardić

Maršal Tito prisostvoval svečani akademiji ob proslavi 150-letnice prve srbske vstaje

Beograd, 13. febr. (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz-Tito je prisostvoval nočjo svečani akademiji ob 150-letnici prve srbske vstaje, ki je bila v Narodnem gledališču v Beogradu.

O pomenu tega zgodovinskega dogodka je govoril predsednik Ljudske skupščine LR Srbije Petar Stambolić, o vstaji sami pa prof. filozofske fakultete v Beogradu, Vasa Cubrilović.

22. februarja bodo trgovinska pogajanja z Veliko Britanijo

Beograd, 13. febr. Jugopres je zvedel, da bodo trgovinska pogajanja med Jugoslavijo in Vel. Britanijo 22. t. m. Zaključili naj bi nove blagovne listine za redno enoletno obdobje.

G. Bidault

spremeniti načrt avstrijske državne pogodbe od začetka do konca, posledica tega pa ne bi bila osvoboditev Avstrije, pač pa njeno podjarmljenje. Ko se je dotaknil nagibov, ki so vodili sovjetsko vlado, ko je zavzela tako stališče do avstrijske državne pogodbe, je Dulles dejal, da tiči za tem verjetno nbojazen Sovjetske zveze pred umikom svojih čet iz Madžarske in Rumunije.

• Za Dullesom je govoril francoski minister za zunanje zadeve Bidault. Tudi on je predlagal Molotovu, naj umakne svoje nove predloge in dal naslednje pripombe k sovjetskemu predlogu o Avstriji:

1. Ne namestiti ministrov, pač pa ministri za zunanje zadeve morajo rešiti to vprašanje; 2. tržaško vprašanje ni v nikakvi zvezi z mirovno pogodbo z Avstrijo in ni na dnevnem redu berlinske konference; 3. francoskega stališča ni umestno braniti Avstriji, da sklene zveze z drugimi državami; avstrijsko odvisnost podrediti sklenitvi mirovne pogodbe z Avstrijo bi se reklo še bolj poslabšati položaj; 5. nov Anschluss je izrecno prepovedan v 4. členu načrta mirovne pogodbe in Avstrijo in 6. zahodne sile so pokazale pripravljenost, da se to vprašanje konča, s tem, da so umaknile skrajšano pogodbo.

Za Bidaultom je govoril britanski zunanji minister Eden, ki je zavrnil včerajšnje predloge Molotova. Ti predlogi bi po njegovem mnenju za nedoločeno čas podaljšali zasedbo Avstrije. Minister Molotov je 10. februarja napovedal, da bi utegnili biti zasedba Nemčije stalna, sklenitev mirovne pogodbe z njeno nemogoča. Ker je torej sovjetski minister zahteval, da zasedbene čete ostanejo v Avstriji do sklenjene mirovne pogodbe z Nemčijo, vse kaže, da ima v mislih tudi nedogledno zasedbo Avstrije.

Britanski minister je tudi zavrnil predlog Molotova, da bi načrt pogodbe zaupali namestnikom ministrov za zunanje zadeve. Zaključil je svoja izvajanja s predlogom, naj bi ministri govorili o avstrijski pogodbi na podlagi zahodnega predloga, kar bi po njegovih besedah omogočilo, da se z enim udarcem opraviči ta konferenca in svetu vlije novo upanje.

Kakor se je zvedelo, se bodo štirje zunanji ministri jutri ponovno sestali in nadaljevali razpravo o avstrijski mirovni pogodbi.

Znamenita dejanja naših narodov so dragocene vrednote, na katerih je zgrajena svoboda naše domovine

Govor Ferda Kozaka na svečani akademiji v počastitev 150-letnice prve srbske vstaje

Včerajšnji drugi izdaji smo že poročali, da je bila v petek zvečer v Ljubljani svečana akademija v počastitev 150-letnice prve srbske vstaje. Na tej akademiji je o pomenu te vstaje govoril podpredsednik ljudske skupščine LRS tov. Ferdo Kozak. Objavljamo del njegovega govora, v katerem podaja pomen prve srbske vstaje.

Pritisek turških fevdalcev, posebno pa janitarjev, je v srbskem ljudstvu prebujal vse večji odpor, dokler ni prišlo do oboroženega upora. To se je zgodilo leta 1804, tretji nekaj let po francoski revoluciji, ki je zrušila francoski fevdalni red in so šle njene ideje kakor ogenj po vsej Evropi. Ni dvoma, da so tudi v daljnem beograjskem pašaluku odjeknile v bolj prosvetljenih glavah. Saj moramo trditi, da ima tedanji udarec srbske vstaje proti izkoriščanju in narodnemu zatiranju povsem značaj prave, družbenim prilikam ustrezajoče buržoazne revolucije na Balkanu. Po svojih končnih uspehih je ta revolucija še bolj dosledno uničila na svojem obočju fevdalizem, kakor pa se je to v 19. stoletju zgodilo v zahodni in srednji Evropi. In kakor je francoska revolucija predramila vse evropske dežele in odprla pred njimi nova pota razvoja, je v beograjskem pašaluku razvita zastava upora in borbe za svobodo bila kakor klic, ki so ga čula srca vseh podjarmljenih narodov na Balkanu. Za vse je pomenila dragoceno moralno oporo, da je zrasla njihova samozavest, zapužanje vase in v svoje lastne sile. In ni slučaj da so temu srbskemu uporu kmalu sledili upori tudi v Grčiji in Bolgariji in je ta del Turčije postal kakor z neovladljivo eksplozivno silo nabit ozemlje, ki ga turška oblast ni mogla več popolnoma podrediti svoji volji.

Srbska vstaja pred 150 leti pomeni v novi dobi prve zametke samostojne državnosti na celim Balkanu in v prvi vrsti seveda za srbski narod. Z njo se je pričela dolgotrajna, vendar ne več prekinjena borba za popolno samostojnost, za osvoboditev vseh Srbov in za ustanovitev neodvisne države. Ob tej krvavi in junjski borbi se je tudi v južnoslovenskih narodih na zahodu utrjevalo zaupanje v vase, v mlade narodne sile, v bodoče osvobodjenje. Nacionalna zavest pri njih se je krepila, odpor zoper oblast tujcev je postajal močnejši in odločnejši. Dejanja, po svoji idejni vsebini sorodna prvi srbski vstaji, so navduševala ljudstvo in napredne patriote. In tako je v teku 19. stoletja zorela ideja o skupnem življenju južnoslovenskih narodov, ki je bila spočetka še dokaj meglena in utopična, ki pa je dobivala posebno v začetku 20. stoletja vse bolj konkretno vsebino.

Zmagovita balkanska vojna je globoko pretresla ves jug in

do tiste, za takratne vladajoče mogotce brezomembne, prezirane raje, ki se je kljub na videz brezupnemu položaju dvignila v obrambo svojih pravic in svojega dostojanstva in si je znala za ceno najhujših žrtev izbojevati svoj prostor na soncu. To naše globoko spoštovanje pa tudi govori, kako so se v smislu socialističnih idej do dna izpremenila razmerja med našimi narodi. Medsebojno priznavanje in razumevanje je postalo zdaj temelj našega sožitja in to nas je zblížilo in povežalo v bratsko skupnost.

Zato presojamo znamenita dejanja katerega koli naših narodov kot dragocene vrednote, na katerih je zgrajena svoboda naše skupne domovine. In njena svoboda je prav tako kakor svoboda vsakega naših narodov živ interes in potreba nas vseh. To bratstvo naših narodov je ena najbolj dragocenih pridobitev naše revolucije, naše skupne borbe proti zavojalcem in more bit Evropski in svetovi zgradbi Evropa in humanizma. Vsak izmed naših narodov ima vsak na svoj način težko pot do osvobodjenja za seboj in zato se s tako praznovanjem, kot je nocojšnja, ne oddolžujemo samo spominu velikega zgodovinskega dogodka, pač pa posredno manifestiramo svojo zavest, kako dragocena je za nas svoboda in neodvisnost naše skupne socialistične domovine, in svojo voljo, da to njeno neodvisnost ohranimo v slehernem primeru, pa če bi bilo treba, tudi za ceno najtežjih žrtv.

S I. srbsko vstajo je vzplamtel luč nove dobe na jugovzhodu Evrope, luč napredka in svobode. To je bilo v dobi prehoda iz fevdalističnega v buržoazni družbeni red. Zato gotovo ne moremo govoriti o naključju, da sta v daljnem beograjskem pašaluku dejstvovala dva elementa, ki sta predstavljala bistveni netilni silni upora, in sicer težnja po narodni svobodi in odpor zoper socialno izkoriščanje. To je potisnilo srbskemu kmetu orožje v roke. In vzplamtel je luč na predku na Balkanu. Nehote se mi pri tem vsiljuje primerja našo narodnoosvobodilno borbo. To pot, na prehodu iz kapitalizma v socializem, so šli jugoslovanski narodi v skupno borbo prav tako za nacionalno in socialno osvobodjenje. Vožiti so nedvomno enega svojih najtežjih, najbolj krvavih bojev, polnega najstrašnejših žrtv, dokler niso dosegli svoje popolne zmage. In tudi zdaj moremo reči glede na novo, socialistično Jugoslavijo: In vzplamtel je na jugu Evrope bleščeča se luč nove dobe, luč napredka in človeške svobode.

Delo odborov za proračun obeh domov zvezne ljudske skupščine

Odnosi podjetij in komun do investicijskih kreditov

Po dvodnevni načelni razpravi o predlogu zakona o proračunih je predsednik odbora za proračun zveznega sveta ljudske skupščine Mitar Bakić poudaril, da je bila ta razprava izredno koristna in da je potrdila, da je sprejetje takega zakona, kakor tudi njegovih osnovnih postavk, bilo potrebno.

Banka je popolnoma upravičena zahtevati od ljudskih odborov jamstvo za investicijske kredite

Včeraj in danes so razpravljali o številnih načelnih vprašanjih, pri čemer so bile dane pobude za nadaljnje proučevanje nekaterih določb predloga, da bi prišli do boljših rešitev. Tako so odbori sklenili, da bodo zbrali podatke o deficitnih okrajih, da bi lahko na podlagi analize in v okviru sedanjih planskih instrumentov morda uspeli zmanjšati število deficitnih okrajev. Gre namreč za tiste okraje, za katere so določene dotacije v proračunu. Glede jamstva ljudskih odborov za kredite, ki jih bodo zahtevali od Narodne banke, so v razpravi ugotovili, da je po vsej pravilnosti, da zahteva banka taka jamstva za sredstva, ki so dana ljudskim odborom v obliki investicijskih kreditov. Ta jamstva morajo biti čvrsta in morajo temeljiti na izbrani dokumentaciji, ki mora dokazati upravičenost zahtevanega kredita.

Spremembe lahko vnese v proračun le tisti organ, ki ga je sprejel

Odbori so prišli tudi do zaključka, da je pravilno, ko predlog zakona zmanjšuje pravice naredbodajalcem pri virimiranju proračunskih sredstev v posamezne namene. O tem je izbrpno govoril strokovnjak Strahinja Dakić, načelnik v zveznem državnem sekretariatu za splošne zadeve in proračun. Če se pokaže potreba, da je treba proračun spremeniti, je dejal Dakić, potem ima to pravico izključno tisti družbeni organ, ki je proračun sprejel — skupščina in ljudski odbori. O praktičnosti anuitet (odplačila) investicijskih kreditov bankam in o tem, kako bo to vplivalo na praktično življenje in razvoj komun, je govoril ljudski poslanec Nikola Kotič. Vzel je za primer dva podjetja: podjetje, ki ne plačuje teh anuitet in drugo, ki je novo, pravkar dograjeno iz investicijskih kreditov ter plačuje obresti. Ali ne bo odplačevanje kredita, je vprašal Kotič, vplivalo na povišanje cen podjetja, oziroma na njegov plačni sklad. Kako je za lastno podjetja, ki ga je zgradila komun iz lastnih sredstev.

Plačevanje anuitet ne bo postavilo podjetje v slabši položaj

Načelnik sekretariata za zakonodajo in organizacijo zveznega izvršnega sveta Nikola Balog je odgovoril na vprašanja in dejal, da anuitete sicer obremenjujejo podjetje, vendar da ne vplivajo na lastno ceno proizvoda. Anuitete se, kakor pravi Balog, plačuje iz sredstev dobička in zato ne morejo vplivati na zvišanje cen. Toda plačevanje anuitet (odplačevanje kredita) lahko vpliva na sklad plač. Tu pa je treba imeti pred očmi, da odplačujejo anuitete nova podjetja. Ta pa imajo moderno tehniko in visoko storilnost dela. (Dajejo večji dohodek in imajo večji dohodek). Potemtakem pridejo v enak položaj s tistimi podjetji, ki ne plačujejo anuitet in ki niso tako moderna. Končno pa plačevanje

anuitet je stvar, s katero je treba vnaprej računati. Treba je točno vedeti, kaj gradimo in če bo to rentabilno.

Kar se tiče lastnine podjetja, ki ga je zgradila komun, je Balog poudaril, da pomeni to po naših zakonih socializma družbeno lastnino kakor tudi vsa ostala podjetja, ki niso bila na ta način zgrajena. S plačevanjem obresti vračajo novozgrajena podjetja sredstva skupnosti, ki so ji bila vzeta z namenom, da se podjetje zgradi. Ta sredstva služijo za povečanje narodnega dohodka.

Na to pojasnilo je poslanec Kotič pripomnil, da bi se dalo iz tega sklepati, da bo plačevanju anuitet poslabšalo razvoj pasivnih krajev. Nikola Balog je na to odgovoril, da ta problem ne obstoja, ker se na investicije iz proračuna, ki so namenjene pasivnim krajem, ne bo plačevalo uitet.

Včeraj in danes

Pomembne knjižne izdaje vojaškega zgodovinskega zavoda

Beograd, 13. febr. S pomočjo izvirnih arhivov in obsežne dokumentacije je vojaški zgodovinski zavod v Beogradu pripravil knjigo o jugoslovanskem korpusu v Rusiji od 1914 do 1917. Knjiga opisuje, kako je prišlo do ustanovitve tega korpusa in njegovo udeleževanje na solunski fronti. Za tisk je pripravil tudi knjigo o Črni gori v prvi svetovni vojni, ki je prav tako sestavljena na podlagi doslej še neobjavljenega arhivskega gradiva. V zavodu zatrjujejo, da bo gradivo iz te knjige pobilo trditve in poimovanja prejšnjih meščanskih zgodovinarjev o vlogi črnogorske vojske v prvi svetovni vojni.

Tovarne na Hrvaškem bodo dobivale električno energijo iz Avstrije

Zagreb, 13. febr. Zaradi pomanjkanja električne energije je bila sklenjena pogodba z italijanskimi električnimi centralami. Ker pa je bila cena za kilovatt previsoka, okoli 80 dinarjev, je bila pogodba storinirana. Odslej bomo prejemale električno energijo iz Avstrije, ki je za 20 dinarjev pri kilovatu cenejša. Tako bodo tovarne na Hrvaškem plačevale 34 din za kilovatt. To bo pripomoglo k povečanju proizvodnje.

Letna skupščina zadrzne zveze Hrvaške

Zagreb, 13. febr. Danes pooldne je bila zaključena letna skupščina zadrzne zveze Hrvaške. Izvoljen je bil nov upravni odbor 30 članov s predsednikom Ivanom Bukovičem, ki je analiziral lanske uspehe in program dela za leto 1954. Poudaril je, da je še vedno veliko število kmetov, ki mislijo, da streme zadrzne zveze za tem, da se zapostavlja delo na kmetijskih gospodarstvih. »To je napačno,« je

dejal tov. Buković, »ker so vse naše sile v zadrzni zvezi osredotočene na to, da kmetje, organizirani v zadrugah, dobe čim izdatnejšo pomoč za razvoj in dvig kmetijstva. S tem se bo močno povečala proizvodnja v kmetijstvu in dvignil naš celokupni življenjski standard.«

Novo takse v Zagrebu

Zagreb, 13. febr. Mestni ljudski odbor v Zagrebu je izdal odlok o davku za promet in o novih taksah. Takse se bodo plačevale letos za vsako podjetje, za vsako rešitev prošnje, za vsako kaznovanje, ki ga bo izrekel sodišče za prekrške, za glasbo v kavarnah, kabareti in barh. Takse bodo plačevala tudi gostinska, transportna, gradbena in druga podjetja ter osebe, ki imajo svobodne polkice. Pet odstotni davek na promet se bo plačeval tudi na potrošnje alkoholnih pijač, na nastope, za kinematografske predstave in 3% za fizikturne nastope.

Stanovanjski prostori se v Zagrebu ne smejo več preurejati v poslovne prostore

Zagreb, 13. febr. Svet za komunalne zadeve MLO Zagreb, je izdal odlok, po katerem se v bodoče ne sme niti en prostor, ki je odrejen za stanovanje, preurediti v poslovne prostore. Svet za komunalne zadeve je sprejel tudi predlog kategorizacije stanovanj. V Zagrebu imamo 7 kategorij in 5 stanovanjskih con. Stanovanjska najemnina bo znašala 3 do 28 din za kvadratni meter

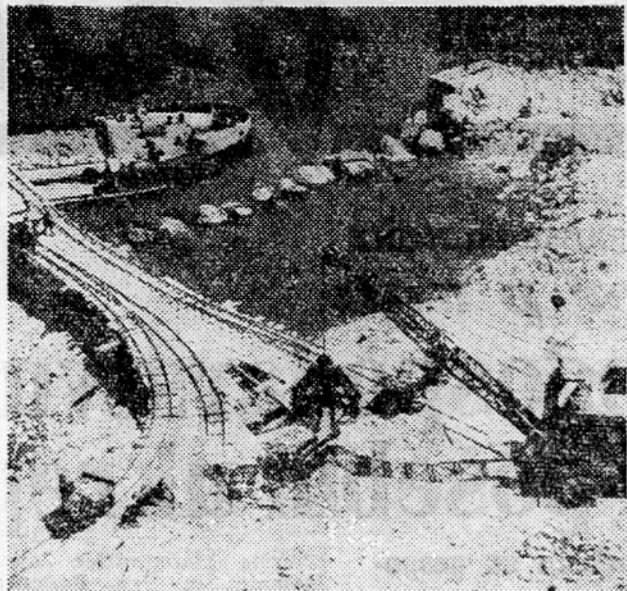
Ivan Kocman umrl

Stivan, 13. febr. Včeraj je v Stivanu, obrtni slovenski vasi na meji med tržaškim ozemljem in Italijo, preminul ugledni in spoštovani vaščan IVAN KOČMAN. Pokojnik je bil zaranj antifasističnega delovanja v fašistični Italiji preganjan in večkrat zaprt. Med vojno je aktivno sodeloval v osvobodilnem gibanju. Po vojni je bil leta 1949 kandidat na listi OF za občinske volitve devinsko-nabrežinske občine. Bil je član okrajnega odbora OF za Nabrežino in član glavnega odbora OF Tržaškega ozemlja. S. L.

TINE VALENTINČIČ

Jugoslovanska gradbišča v tujini

se razprostirajo od Zonguldaka do Kuvajta — V Istambul gradimo zgradbo državne opere

Pogled na morskobalo pri Latakiji v Siriji. — Tu gradi pomorsko gradbeno podjetje iz Splita luko.

Gradbeno podjetje — kombinat »Trudbenik« iz Beograda, ki zida v naši državi med drugim tudi pomemben objekt kot je tovarna kablov v Svetovozarevu, gradi tudi v Turčiji, Grčiji in Siriji, njegove montažne hiše pa stoji razen tega še v Libiji, Saudovi Arabiji, Kuvajtu in Siriji. V tej slednji državi je podjetje »Trudbenik« zgradilo in montiralo stanovanjske montažne zgradbe (s skupno površino 1200 kv. metrov) ter delavnice in restavracije, in sicer v Latakiji, kjer gradi naše »Pomorsko gradbeno podjetje« iz Splita novo luko.

Prvo gradbeno nalogo, ki jo je dobilo podjetje v Turčiji, predstavlja graditev stanovanj v Izmiru v skupni vrednosti 2.5 milijonov turških lir (1 turška lira = 107.14 din). Ta gradbena dela morajo biti končana do konca aprila letos. Na tem gradbišču gradi »Trudbenik« v glavnem z našim gradbenim materialom: lesom, cementom, železom itd; montiralni bodo

naše sanitarne naprave, cevi, in podobno. Pri teh delih je zaposlenih 25 naših kvalificiranih delavcev, inženirjev in tehnikov. Tudi mehanizacijo za to gradbišče so pripeljali iz naše države.

Razen tega je »Trudbenik« montiral v mestih Jenidže in Genen 10 montažnih hiš, ki jih je podarila Turčiji naša vlada in eno hišo, ki jo je podarilo podjetje »Trudbenik«; te hiše so postavili v 4 mesecih. Dela bi bila lahko gotova prej, če ne bi turške krajevne oblasti nered gradnjo spreminjale lokacije. Pri teh gradbenih delih je bilo zaposlenih 15 naših kvalificiranih delavcev in monterjev, dva tehnika in en inženir.

Podjetje »Trudbenik« je postavilo tudi v Grčiji, in sicer v mestih Zakontosu in Argostoli 20 montažnih hiš, ki jih je podarila Jugoslavija prizadetim spričo potresov. Tudi za to gradbišče je prispel ves gradbeni material iz naše države.

V nekaj dneh nad dve milijardi terminskih deviznih kupčij

Kakor je znano lahko gospodarska podjetja po novih deviznih predpisih kupujejo in prodajajo devize na Deviznih obravnalskih mestih tudi na termin, s tem, da je eden izmed pogodbenikov — ali kupec ali prodajalec — Narodna banka.

Prvi terminski zaključek deviz na Deviznem obravnalskem mestu v Beogradu dne 29. preteklega je bil 10. tega meseca. Prodajalec je bila Narodna banka, ki je terminsko prodala za več kot 1 milijardo din deviz. Gospodarska podjetja so kupila večje količine angl. funtov, franc. frankov, hol. forintov in USA dolarjev. Prodaje so bile opravljene za rok 15. april in 15. julij tega leta, po tečajih: za angl. funt 1.332 din, za 100 franc. frankov 179.14 din, za 100 hol. forintov 179.14 din, za 100 dol. forintov 18.157.90 din, za 100 dol. 710 din.

Vse te devize so bile terminsko kupljene v glavnem za nakup volne za tekstilno industrijo. Kot vidimo so tečaj terminskih zaključkov mnogo ugodnejši kakor tečaj promisljenih zaključkov. Na deviznem obravnalskem mestu v Zagrebu in Ljubljani so bile prve terminske kupčije sklenjene dne 10. t. m. v Zagrebu je Narodna banka prodala 490.000 obr. dolarjev Turčija po tečaju 583. din, kar znaša 279.510.000 din, v Ljubljani pa 1.219.200. obr. dolarjev Turčija po istem tečaju, kar znaša 710.793.000 din.

Proslava 150-letnice prve srbske vstaje v Dalmaciji

Split, 13. febr. Ta mesec bodo po vsej Dalmaciji slavili 150-letnico prve srbske vstaje. V vseh okrajnih središčih bodo akademije, v manjših pa predavanja o pomenu prve srbske vstaje. Odbor za organizacijo proslave v Splitu bo organiziral poleg akademije predavanja po osnovnih organizacijah SZDL in v šolah. V srednjih šolah bodo priredili priložnostne programe in razdelili nagrade za najboljše spise o prvi srbski vstaji.

Devizni tečaj

POSEBNEGA SESTANKA Na deviznem obravnalskem mestu v Ljubljani so bili dne 14. februarja na posebnem sestanku zaključki po naslednjih tečajih: angl. funt 2.451 (2.321, 2670, 2814,10); Strs 18730 (21.701,61, 19.820, 21.510); Lit 128.15 (156,60, 138, 120); Lit STO 127; holand. forint 21.050 (23.009,52, 23.000, 21.030); obr. dolar Avstr. 825 (895,50, 851, —, 900,10); obr. dolar Danska 720. — (—, 850, —, 731, —).

Opomba: V oklepaju pomeni število predhodni srednji tečaj FLRJ posebnega sestanka. 2. številni tečaj posebnega sestanka Zagreb, 3. številni tečaj posebnega sestanka v Beogradu. Critica za označbo valute pomeni, da v določeni devizi v Ljubljani ni bilo zaključkov. Prodanih je bilo za okoli 131 milijonov din deviz, od tega so bili večji zneski Ital. lir, angl. funtov in švic. frankov. Z ozirom na zadnje tečaje na posebnem sestanku so tečaj v Ljubljani precej nižji, dočim so z ozirom na srednje tečaje zadnjega rednega sestanka razen Ital. lire nekoliko višji, le tečaj za tržaško liro, kjer pa je šlo za minimalni zaključek, se je precej dvignil. Količina deviz, ki jo je Narodna banka dala v prodajo, je krila velik del potrebo po dotičnih devizah, pač pa je zabeleženo še veliko povpraševanje po vseh ostalih devizah. Tečaj na posebnem sestanku v Beogradu in Zagrebu so bili pri nekaterih vrstah deviz daleko nižji. Prihodnji posebni sestanek bo 23. t. m.

žave. Hiše so bile montirane v rekordnem času.

Največje delo, ki ga je prevzelo podjetje »Trudbenik« v tujini, predstavlja del regulacije reke Oronto in izsuševanje močvirja Al Ghaba v Siriji. Ta dela bodo stala 3.26 milijonov sirijskih lir (1 sirijska lira = ca 80 din). Tu bo treba regulirati okoli 4.5 km rečnega korita in izkopati pri tem približno 1 milijon kub. metrov zemlje. Dela morajo biti gotova do avgusta 1955. Pri teh delih so zaposleni v glavnem naši ljudje, pomaga pa jim okoli 30 sirijskih strokovnih delavcev in 150 nekvalificiranih delavcev-domatinov. Zdjaj so v teku pripravljala dela: dograjujejo montažne hiše, zgrajene pa je tudi nasip, ki bo omogočil dela v suhem koritu reke Oronto. Organizacija gradbišča je že domena in tudi sodelovanje v investicijem je prav dobro. Regulacijska in melioracijska dela, pri katerih sodeluje tudi naše podjetje »Trudbenik«, bodo stala okoli 100 milijonov sirijskih lir, končana pa bodo nekako v 6 letih.

Gradbena dela beograjskega podjetja »Trudbenik« v tujini so velikega pomena, med drugim tudi zato, ker se države Bliznjega vzhoda seznanjajo s kakovostjo in ekonomičnostjo gradenj montažnih hiš, saj je podjetje »Trudbenik« zgradilo 3 montažne hiše tudi v Libanonu, 4 v Saudovi Arabiji, za 6 hiš, ki jih še gradijo, pa je dobilo naročilo iz Kuvajta.

Gradbeno podjetje »Rad« gradi v Turčiji 7 armiranih betonskih mostov in to pri Erbanikar-Reandije Kul. Mostovi morajo biti zgrajeni do avgusta 1955. leta. Na štirih krajih, kjer so trenutno dela prekinjena zaradi mraza, so že izkopali temelje za stebre, so jih že začeli betonirati. Podjetje »Rad« gradi tudi 5 mostov pri Istambul. Mostovi morajo biti zgrajeni do 30. junja 1956. Tu bo podjetje »Rad« izkopal te temelje in zgradilo stebre, medtem ko bo podjetje »Djuro Djaković« iz Slavonskega Brada izdeloval in montiralo železno konstrukcijo.

Razen tega gradi podjetje »Rad« dve večji zgradbi v Istambul, in sicer zgradbo opere ter poslopje Splošne zavarovalne družbe. Na obeh gradbiščih so končana pripravljala dela, določena je organizacija gradbišč in so začeli kopati temelje. Se eno gradbišče tega podjetja je v bližini Istambula. Na otoku Büyükdada pri Istambul gradi zgradbo za klub poslancev, ki mora biti dograjena do junija prihodnjega leta.

Največje gradbeno delo, ki ga je to podjetje prevzelo v Turčiji, pa je nedvomno »graditev« 1020 hiš v znanem premogovnem revirju Zonguldak ob Crnem morju. Vrednost teh gradbenih del znaša 7.86 milijonov turških lir, delavska naselja pa mora biti dograjeno že konec avgusta prihodnje leto.

NAGRADNE KRIZANKE

Ki jih razpisuje »Slovenski poročevalec« za svoje bralce, bodo začele izhajati meseca marca. Skupno bo osem križank. Zadnja bo objavljena 1. maja. Vsaka križanka bo imela tudi svoj kupon. Rešitve brez kuponov se ne bodo upoštevale. Podrobnejša navodila bomo še objavili. Za danes le sporočamo, da pripravljamo za reševalce teh nagradnih križank izredno bogate nagrade

Pri tem bodo sodelovala številna podjetja, ki žele s svojimi darili opozoriti na svoje kakovostne izdelke. Ze doslej so razna podjetja pripravila lepo število daril, kot moderen kavč, klubsko garnituro, kolekcijo najboljših slovenskih vin, kolekcijo čevljev naj-novejših modelov, garnituro poljedelskega orodja, garnituro ročnega orodja, ročni vrtnali stroj itd. itd. Med številnimi nagradami je tudi 15-dnevno bivanje na morju za dve osebi s plačano vožnjo tja in nazaj. Pripravljajo pa se še tudi razna druga prijetna presenečenja.

Spričo velikega zanimanja prosimo vsa tista podjetja, ki žele sodelovati v tem velikem natečaju nagradnih križank »Slovenskega poročevalca«, naj nam to čim prej sporoče, po možnosti najkasneje do 1. marca t. l., da jih moremo še pravočasno uvrstiti.

Ker bomo v prihodnjih dneh začeli objavljati podrobnejša pojasnila in navodila v zvezi s tem nagradnim natečajem, kakor tudi seznam nagrad priljivo naslednje te objave. Če še niste, postanite čim prej stalen naročnik, da si tako zagotovite redno prejemanje lista, ker je naklada zaradi pomanjkanja papirja omejena in morebiti zamujenih števil naknadno ne bo mogoče dobiti.

JUGOTEHNIKA, trgovsko podjetje s tehničnim materialom, Ljubljana, Lepi pot 6, išče:

- 2 gospodarska pomočnika s potrebno kvalifikacijo in poznavanjem elektro in radio materiala,
- 1 radiomehanika - pomočnika z daljšo prakso,
- 1 navijalca(ko), zmožnega samostojnega dela,
- 1 nekvalificiranega delavca za skladiščno dela.

Ponudbe s točnim življenjepisom in podatki o dosedanjih zaposlitvi in izobrazbi je poslati pisмено na gornji naslov. Plača po tarifnem pravilniku.

ELEKTROENERGETSKI SISTEM SLOVENIJE

sprejme takoj

2 ELEKTROTEHNIKA ali ELEKTROMECHANIKA

za vzdrževanje visokofrekvenčnih telefonskih naprav. Službeno mesto v Ljubljani in Mariboru. Prošnje z opisom dosedanje prakse pošljite Upravi Elektroenergetskega sistema Slovenije, Ljubljana, Hajdrihova 2

Najdijojca

Osmega februarja je preteklo sto pet let od smrti našega velikega pesnika Franceta Prešerna. Ves pretekli teden so se ga Slovenci spominjali z različnimi slovesnostmi. Tukaj objavljamo pesem, ki mu je posvečena.

Pesnik Lili Novy

PO MESTU HODIL FANT JE, KMEČKI SIN,
KI SO MU V SRCU TAJNE STRUNE PELE.
KOT PRIDE VODA Z GORSKIH POKRAJIN
IZ SVOJE RODNE HIŠE, SKALE BELE.
JE TA PRIŠEL IZ TRDNE KMEČKE HIŠE
MED SVET, KJER SVOJIH POTOV SLUTIL NI SE.

OD ŠOLE, KNJIG, OD VSEH TEGOB SRCE
DOMOV MU HREPELENO JE POGOSTO
ZA MIZO, KJER DRUŽINA ZBRANA JE,
K PRIJATELJEM NA PAŠO, V TIHO HOSTO;
MORDA NA TRGU JE OB MOSTU VČASI
ZAMAKNEN V ZVEZDE GLEDAL KOT NA VASI.

A NI VODILA POT GA VEČ NAZAJ,
KOT VODA TJA NE MORE, KJER IZVIRA;
VALOVI DNI SO STEKLI MU V SIJAJ,
KJER LUČ DUHOV SE V SVETLO MORJE ZBIRA.
OSREČIL VSE OTROKE DOMAČIJE
JE Z DROBNO KNJIGO SVOJE POEZIJE.

Strah

Počasi se spušta noč okrog hišice mojega deda. Sonce je zašlo za najvišjim bregom nad našo vasjo, na katerem ponosno stoji stoletna lipa in visoki, vitki bori. Na njihovih najvišjih vejicah že počiva mesec...

Pomanem si oči in pozorno prisluhnem. Skozi nočno tišino se je jasno zaslišal zvok, kakor da bi nekdo poskušal odpreti vrata s skrivljenim ključem. Tudi jaz zatrepečem v strahu. Vse podobe zblin bitij iz dedovih povesti mi stopijo pred oči. Zdaj zdaj bo razbojnik vdrl v hišo in pobil vse živo. A zakaj si je izbral prav nas, ko je naša hišica tako siromašno prazna... Ne, razbojnik ni, ta bi že zdavnaj odprl vrata. O, potem je hudobna večča, ki nas bo spremenila v različne živali, in jutri zjutraj ne bo v hiše vedel, kje sta ded in babica s svojima vnukinjama.

Hrup je dolga trajal, zdaj je prihajal bliže, zdaj se je spet oddaljeval. Zdaj je potrkavalo nad najinima glavama, kakor da bi se nekdo igral na podstrešju z zarjavljenimi obroči, potem pa so se spet prekucavale stare posode in polomljene košare. Z zadržanim dihom sva ležali tesno prižeti druga k drugi. Znoj naju je obilaval, čeprav sva drhteli v težkem pričakovanju. Kdaj se bo končala ta strašna noč?

Pomirila naju je šele zora, ki je s svojimi rdečimi lici pokukala v sobico.

Blesteli dan in sončna gorčoka sta pregnala ves strah. Naskrivaj sem pogledovala sestro, da bi videla, ali je bila noč zares tako strašna, ali pa so me mučile samo težke sanje. A tudi ona me je motrila z enakimi pogledi. Se pravi — bilo je res. Molčali sva o nočnih doživljajih, strahovali sva se svojega strahu.

Miško 5. SMARNA GORA

Da, tudi ta ima v naši zgodbi svoje mesto. Rekel bi celo, da je to njeno mesto v zgodbi zelo pomembno, ker bi se brez nje utegnila ta zasukati v povsem drugačno smer, kot smo spodbudili nameravali. Kdor jo je namreč le enkrat samkrat videl, ta je ne bo nikoli več pozabil. Malo je pri nas hribov in gora, ki bi bile tako čudno oblikovane, kot je Smarna gora — vrhu vsega pa kaže še to zanimivo lastnost, da ne ljubi družbe in da je videti kar srečna v svoji samotni, lastnosti torej, ki je precej redka in se ti zato tembolj vtisne v spomin. In to je dobro.

Osemstajletni Jernej iz Bohinjske Bistrice je vsekakor mislil, da je to dobro. Pred petimi leti je bil prvič v Ljubljani in potem nikdar več. Od vsega, kar je takrat videl, si je kot človek, ki živi med gorami in ki pozna vsak vrh med njimi, dobro zapomnil predvsem Smarno goro. Zato je tudi rekel, ko ga je oče poslal z vozom in enim konjem v vas pod Smarno goro, da bo to vas pod Smarno goro že našel in storiš vse tako, kot mu je bilo naročeno.

»Nič ne dé,« je še bahavo menil, ko je sedal na voz, »še ste pozabili, kako se tisti vasi pravi. Našel jo bom, pa če jo izkopljem izpod Smarne gore. Te pa ne bom zgrešil.«

Ko pa je obstal z vozom na cesti ob Savi, ki ga je spremljala vsa dolgo pot, in zagledal pred seboj onkraj široke in svetle reke hrib z dvema koničastima vrhovoma, ga je le malce zaskrbelo, kam naj se zdaj obrne in kje poišče hišo, kamor so ga poslali. Po kratkem pomisleku pa si je dejal:

»Glavno, da je tu Smarna gora. Vse drugo bo že kako šlo.«

Nato je poiskal most in se čezenj odpeljal k najbližji hiši. Ko se je zvečerilo, je še vedno blodil z vozom in konjem, ki je od utrujenosti že komaj premikal noge, od hiše do hiše in povpraševal, kje je tisti kmet, ki prodaja starega konja. Deset hiš je že obredel, toda nikjer niso vedeli za takega kmeta. To je Jerneja popolnoma zmedlo. Pri enajsti ni kmeta in konja ni omenil več. Stopil je z voza in jezno vprašal:

»Kaj je ta hrib tule za hišo res Smarna gora?«

Dekle, ki mu je odprlo, ga je nekaj trenutkov gledalo, kot bi se ji sanjalo. Ko pa je spoznala, da se fant pravi njo ne šali in da res išče Smarno goro, mu je smeje odvrnilo:

»Lahko ste brez skrbi. Tole tu za hišo je Smarna gora.«

Čez hip pa je še rekla: »Kaj pa boste z njo?«

»Kaj je ta hrib tule za hišo res Smarna gora?«

Dekle, ki mu je odprlo, ga je nekaj trenutkov gledalo, kot bi se ji sanjalo. Ko pa je spoznala, da se fant pravi njo ne šali in da res išče Smarno goro, mu je smeje odvrnilo:

»Lahko ste brez skrbi. Tole tu za hišo je Smarna gora.«

Čez hip pa je še rekla: »Kaj pa boste z njo?«

»Kaj je ta hrib tule za hišo res Smarna gora?«

Dekle, ki mu je odprlo, ga je nekaj trenutkov gledalo, kot bi se ji sanjalo. Ko pa je spoznala, da se fant pravi njo ne šali in da res išče Smarno goro, mu je smeje odvrnilo:

»Lahko ste brez skrbi. Tole tu za hišo je Smarna gora.«

Čez hip pa je še rekla: »Kaj pa boste z njo?«

»Kaj je ta hrib tule za hišo res Smarna gora?«

Dekle, ki mu je odprlo, ga je nekaj trenutkov gledalo, kot bi se ji sanjalo. Ko pa je spoznala, da se fant pravi njo ne šali in da res išče Smarno goro, mu je smeje odvrnilo:

»Lahko ste brez skrbi. Tole tu za hišo je Smarna gora.«

Čez hip pa je še rekla: »Kaj pa boste z njo?«

»Kaj je ta hrib tule za hišo res Smarna gora?«

Dekle, ki mu je odprlo, ga je nekaj trenutkov gledalo, kot bi se ji sanjalo. Ko pa je spoznala, da se fant pravi njo ne šali in da res išče Smarno goro, mu je smeje odvrnilo:

»Lahko ste brez skrbi. Tole tu za hišo je Smarna gora.«

Čez hip pa je še rekla: »Kaj pa boste z njo?«

»Kaj je ta hrib tule za hišo res Smarna gora?«

Dekle, ki mu je odprlo, ga je nekaj trenutkov gledalo, kot bi se ji sanjalo. Ko pa je spoznala, da se fant pravi njo ne šali in da res išče Smarno goro, mu je smeje odvrnilo:

»Lahko ste brez skrbi. Tole tu za hišo je Smarna gora.«

Čez hip pa je še rekla: »Kaj pa boste z njo?«

»Kaj je ta hrib tule za hišo res Smarna gora?«

Dekle, ki mu je odprlo, ga je nekaj trenutkov gledalo, kot bi se ji sanjalo. Ko pa je spoznala, da se fant pravi njo ne šali in da res išče Smarno goro, mu je smeje odvrnilo:

»Lahko ste brez skrbi. Tole tu za hišo je Smarna gora.«

Čez hip pa je še rekla: »Kaj pa boste z njo?«

»Kaj je ta hrib tule za hišo res Smarna gora?«

Dekle, ki mu je odprlo, ga je nekaj trenutkov gledalo, kot bi se ji sanjalo. Ko pa je spoznala, da se fant pravi njo ne šali in da res išče Smarno goro, mu je smeje odvrnilo:

»Lahko ste brez skrbi. Tole tu za hišo je Smarna gora.«

Čez hip pa je še rekla: »Kaj pa boste z njo?«

»Kaj je ta hrib tule za hišo res Smarna gora?«

JOŽEK NAZNAJNA SVOJ PRIHOD.
NARUSALA SITAR, IVANKA
TRATA 28 LJUBLJANA.

HLAPEK IN DREMUŠA
SITA.

Jernej ji je zdaj povedal, koga išče, in jo poprosil, naj mu pomaga. Končal pa je takole: »Mislim sem, da je dovolj, če vem za Smarno goro. Pa sem se zmotil. Doma imamo same gore, pa se mi ni še nikoli zgodilo, da ne bi vedel, kam naj se obrnem. Tole krčina z dvema rogljema... Zamahnil je z roko in se zasukal na peti, kot da se je odločil pustiti vse skupaj vnmarr in oditi kar takoj proti domu.

»Glej no, burja na taka,« je vzkliznilo dekle, ki se ji je fant resnično zasmil. »Saj je jutri še en dan. Za nočjo pa je najbolje, če ostanete v naši hiši in se prespite.«

In Jernej je ostal. Zjutraj zarana pa je spet sedel na voz in se z novim upanjem podal na pot po vaseh okoli Smarne gore. In potem se je na večer tega dne zgodilo tisto, kar je bilo na tem Jernejevem popotovanju najbolj nenavadno.

Ko je bil že prepričan, da se bo vrnil domov brez konja in hkrati na pol uverjen, da Smarna gora ni Smarna gora, je nenadoma zagledal pred seboj most, natanko tisti most, preko katerega se je pripeljal včeraj popoldne k prvi hiši onstran Save. Le nekaj sto korakov od nje pa je v bregu tik pod Smarno goro stala velika hiša, ki je bila skoraj vsa skrita v zelenju treh košatih kostanjev. Jerneja je kar vrglo z voza. Sam ni vedel čemu, toda v trenutku mu je bilo docela jasno, da je prav ta hiša v bregu tista hiša, ki jo že dva dni išče. Pustil je voz in konja sredi ceste in se pogljal po stezi navkreber. Med potjo pa si je skoraj na ves glas govoril:

»Tik pred nosom ti je bila, tepec! Ti je pa nisi videl. Oh, kakšen tepec! Vsa vas se ti bo doma smejala. In tisto dekle! Oh, kakšen tepec!«

Hiša je bila res prava in tako je bilo kaj hitro domenojeno, da bo Miško naslednje jutro za vselej zapustil svoj domači hlev in pa Jožka. Smarna gora je sicer še v zadnjem hipu poskušala zmešati štrečno in napeljati Jerneja, da bi se brez Miška vrnil domov, a kaj, ko je bilo vse njeno prizadevanje zaman. Kar je bilo skoraj že v redu, je prav po nepotrebnem pokvarilo most, ki se je tako nenadoma prikazal pred fantom in mu iz zlobe ali pa iz nevednosti prišepnil, kam naj se obrne, da bo našel pravo hišo in pa Miška. A nikar se ne jezimo! Most je imel naposled čisto prav. Prav gotovo mu je bilo dosti do tega, da se zgodba nadaljuje, in tudi nam ne bi bilo prav, če bi jo s to piko, ki jo bomo zdajle postavili, tako nenadejano končali.

Piše MILAN ŠEGA

Piše MILAN ŠEGA

Piše MILAN ŠEGA

Piše MILAN ŠEGA

Piše MILAN ŠEGA

Piše MILAN ŠEGA

Severna medvedka z mladičema

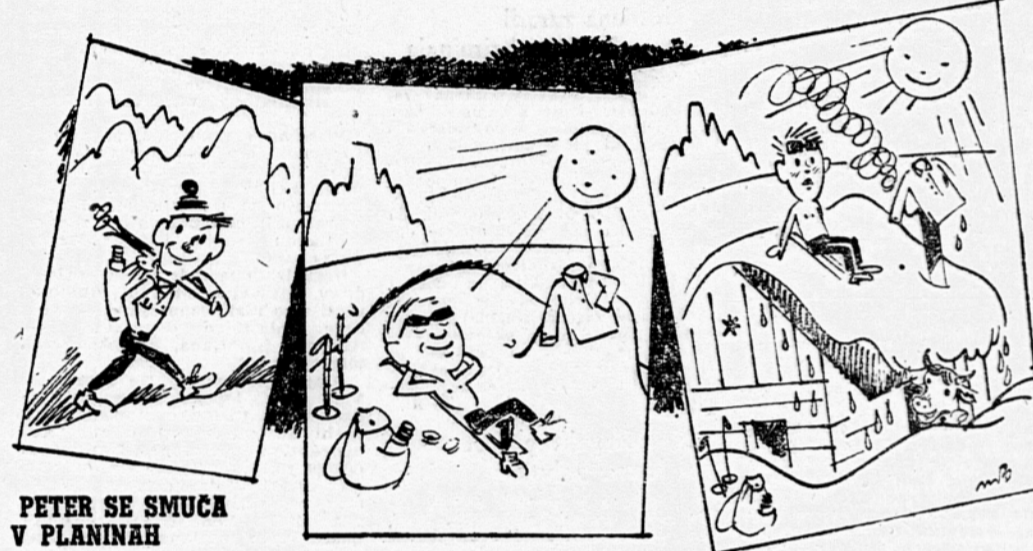

— Ljubka družinica, kajne? Kako toplo in prijetno je mami tam na daljnem severu v materinskem zavetju. In mami, kako ponosna je na svoja junačka! Varo bdi nad njima, kajti kakor so ljubki, tako so severni medvedje tudi mogočne zverine. Pa čisto beli so, kakor večni sneg okrog njih. Radi bi jih videli žive in v resnici? No, zato ni treba iti ravno na severni tečaj. Ljudje so jih prav za take radovedneže mnogo polovili in jih pozapirali po živalskih vrtovih. Tako jih imajo tudi v Zagrebu, v znamenitem Maksimiru. Če vas bo priložnost zanesla tja, ne pozabite jih obiskati. Zares so vredni ogleda. Sicer pa — če bo šlo z letošnjo zimo še dolgo tako naprej, bodo kmalu pri nas...

vito zamežim... Potem pa počasi odprem in nato še drugo oko. Glasni ko-ko-dak najavi namesto grde zveri — kokoši. Vzmemiril jo je moj prihod in zletela je iz svojega kóta, kjer je valila piščance, ter se razburjeno poskakujoč napotila po podstrešju. Spotoma je prevrnila stolček na tri noge, zaropotala z železnim obročem, razbrskala kupček starih ključev in — skratka — povzročila tisti hrup, ki je bil mene in mojo sestro na smrt preplašil.

Iz kóta so jo z slabotnim čvkanjem klicali njeni zlati malčki, ki so to strašno noč ugledali luč sveta. Njihovo čvkanje se mi je zadelo kakor posmehljivo hihitanje in osramočena sem odšla doli v sadovnjak, v sonce in beli dan — kjer ni nobenega strahu.

Napisala Anđjelka Martič
Narisal Miki Muster

PETER SE SMUČA
V PLANINAH

Dragi bralci!

Vaših pismem se je nabralo precej in zato kar k stvari. — Marinka Roblek iz Preddvora, ki je bila zadnjič iztrebana za nagrado in kateri sem poslal »Snežno kraljico«, je tokrat rešila v pisemski priložili še svojo križanko »Kokoša«. Niser je mogel objaviti, vendar upam, da se bo kljub temu še kaj oglasila. — Vladimir Sihur iz Hrasnika je spet napisal dve pesmici, »Smučar« in »Lutka se predstavi«. Videti je, da mu beseda gladko teče, le na lep jezik premalo pazi. — Dijakinja Marija Gregori iz Ljubljane je poslala kar tri križanke in rebus. O priložnosti bom katero njenih ugank rad objavil. — Slavka Perpar, učenka prvega razreda osnovne šole v Mirni peči, je narisala sama sebe, kako pase svojo kravico. Če bo le mogoče, bom sliko ponatisnil, da jo boste videli tudi vi. — Najlepše pismo mi je poslala Ivanka Sitar s Trate. O tem se lahko sami prepričate, saj njeno risbo in njeno pisanje v celoti ponatiskujem. — Peter Cerar iz Ljubljane je sestavil in zrisal križanko »Trdnjava«. Ker te nisem mogel uporabiti, vam zastavljam vsaj njegovo posetnico. — Adolf Podpečan iz Hrasnika je narisal verčice, kako glodajo orehe, ki so si jih jeseni nabrale za zimsko zalogo. Ker menim, da to ni njegova edina risba, bo gotovo še kaj poslal. — Prvič se je oglasil Franci Sušteršič z Izanske ceste. Veseli me njegova objuba, da si bova poslej redno dopisovala. Saj upam, da mi ne bo preveč zameril, ker njegove križanke nisem priobčil. Naj sestavi še katero! — Marinka Cajhen iz Sneberja mi objublja svojo pesmico. Vesel je bom. Hvalevredno je pa tudi, da jo hoče prej še natančno pregledati in napake popraviti. — Anton Campolin iz Lendave je po zgledu »Vretena«, ki sem ga zadnjič objavil, tudi sam spretno sestavil podobno uganko. Če bo le mogoče, pride v eni izmed prihodnjih številki zagotovo na vrsto. — Ljubezivno mi piše Verica Pristav iz Trbovelj. Tudi jaz ji želim kar največ veselja in zadovoljstva. Upam, da bo tudi v prihodnje tako zvesto

terega ilustracijo k »Mišku« ste zadnjič gotovo občudovali, je tokrat narisal Jožka, kako vleče za zvonce nad hlevskimi vrati. Ker morajo tudi drugi ritarji priti na vrsto, ga zdaj nisem objavil. Vsekakor pa bo Miško storil prav, če o priliki spet kaj pošlje, saj so mi njegove risbe resnično všeč. Tako, dragi bralci, na kratko smo se pomenili. Vsem, ki ste pisali, in vsem drugim iskren pozdrav od UREDNIKA

Vida Brestova:

ZOBČEK

Telefoni na vse kraje:
— Stanku, joj, se zobček maje!

avto urno zadrevili,
vanj kovača posadili.

Zdaj solze že v vrč lovimo,
a poplave se bojimo..

Zdaj drvi, da vsa se umik
kajti sila je velika!

Zobček, ne, to ni igrača!
Pošljite nam brž kovača,

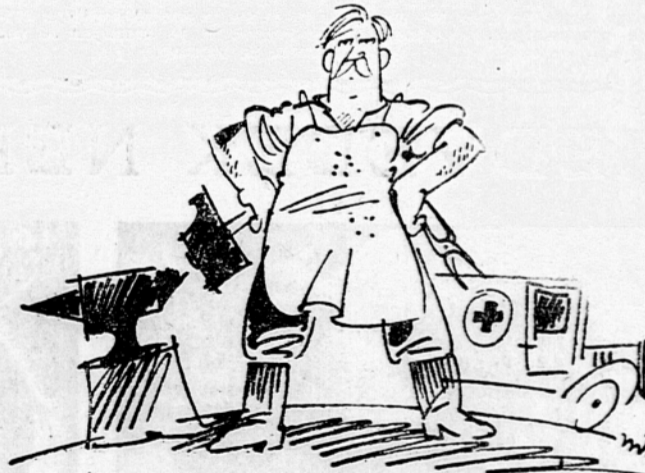
Ze kovač potan, brez diha,
po stopnicah k nam sopiha;

zobček maje se vse huje,
naj ga brž nazaj prikuje! —

že kladivo zavihljal je,
sred zamaha ostrmel je:

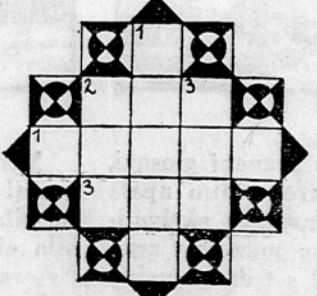
In z rešilne so postaje,
ker se Stanku zobček maje,

Kjer je zobček bil popreje,
majhna se škrbina smeje.

CAROBNI LIK

Vodoravno in navpično: 1. Dolžinska mera; 2. domača žival; 3. kurir, poslanec.

Rešitve iz prejšnje številke
»Vreteno«: 1. e, 2. le, 3. cel, 4. co, 5. lovec, 6. ovce, 7. cev, 8. ve, 9. v.

»Carobni lik«: Vodoravno in navpično: 1. prst, 2. Reka, 3. skoki, 4. takti.

Rešitve so poslali:
Marta Miklavc, Franca Kavalar, Anton Kos, Jakec Zupancič, Olga Breskvar, Verica Pristav, Branko Drakšler, Bostjan Pirč, Franc Lavrič, Slavko Zupan, Stanislav Dominko, Anton Campolin, Marinka Cajhen, Franc Sušteršič, Marija Meden, Milan Meden, Marjetka Macarel, Vanda Krajnc, Peter Cerar, Ivanka Sitar, Ničica Potočnik, Marija Gregori, Nataša Bevk, Marinka Boblek, Marjetka Primar, Eva Golob, Tatjana Saksida, Vladimir Sihur, Emil Pfeifer, Franc Pfeifer, Cvetka Fraper, Franc Kralj, Marjan Svetličič, Adolf Podpečan, Marija Potočnik, Andrejček Natlačen, Vital Savinšek.
Med reševalci je bil za knjižno nagrado izbran Vital Savinšek z Jesenic. Naj sporoči svojo željo!

Posetnica
KAREL NIT
Katero glasbilo igra?
Sestavil Peter Cerar iz Ljubljane

